

SENTIMENTS, Y ACONHORTS
DE MON SENYOR
LO RAT PENNAT,

Fresquers de hui, è chorrent sanch,
expressats aixi tau, tau, en est Co-
loqui Serio-Jocòs, que acaben de
tindre ara mateix lo dit Mon Se-
nyor *Rat*, y el *Galapago*, eo *Tortu-
ga* dels Obrers de Vila de la Ciutat
de Valencia, al temps de passar la
Processò del Centenar de la Ca-
nonicació de Sant Vicent Ferrer
per davant lo Portal del Real, en
lo dia 29. de Juny de 1755.

*Compost per un Poeta rinconer, ju-
plamochs de les Brutases del Pindo,
que havent sabut per los ayres lo suc-
cebit entre los dits Animalèts, el feu
en un Santi-amen, pera diver-
siò del Publich.*

RAT. GALAPAGO.

Rat. **A** Sfo es vist, no tè remey,
pesars nunca han de
faltar.

Ga. Sens dubte que ho dius per mi,

puix caminé tan pesar:

Rat. Ara acabe de coneixer,
que eres un tros de animal;
dich que rebente de rabia,
de sentiment, y pesar;
y que encara entre nosaltres,
el ser Cap es gran treball,
puix sempre porta amargors,
com à Superior manar.

Gal. No es nou en lo mon haver
Superiors mòlt animals.

Rat. Ni animals mòlt superiors,
així com ara digàm.

Gal. Mes supost, q̄ en estes festes,
eixe empleo te han donat,
senyal es que et tocaria
per tos merits relevants;
y així paciència, y sufrir,
Senyor meu, y anèm avant.

Rat. No hià paciència que pugui
estes coses aguantar:
encara que tinch present,
que en lo altre Centenar
de la Conquista, quant yo
em trobava mòlt usà,

oïnt lo Sermò en la Seu,
 que el Predicador cità
 à un Autor, si no me enganye,
 que es diu el Espirit Sant,
 dient, que est assegurava,
 que encara en festes mòlt gràs,
 lo que comença rient,
 sol sempre acabar plorant,
Gal. Per Dèu tenia rahò,
 y que deya veritat.

Mes ya serà temps que tū,
 mal dich, sa Paternitat,
 mon Senyor, sa Pestilencia,
 que son titols arrogants,
 me explique el còm, y per què,
 huì tè motius de plorar,
 quant veig à tota Valencia,
 que està feta un hospital
 de locos de devociò;
 y que tots venen ballant
 al so de Pifanos, Trompes,
 Clarins, Dolçaynes, Tabals,
 en Roques, Carros, Torneos,
 Fochs, Llumenaries, y Altars,
 Dançes, Adornos, Poesies;

y que de goig rebentant,
à crits, y vitors publicuen
les glories de son Germà.

Rat. Ay amich! eixe es lo cuento,
eixe mateix es lo cas
del meu sentiment.

Gal. Pues còm?

Rat. Yo te ho dirè, si me estàs
oïnt ab gran atenció,
sens penjar ara en torrat,
almeles, jufes, tramuços,
y altres coses semejants,
de aquelles que en estos dies,
sols tû famolench çampar:
que no es temps de fer tontades
quant et parla el Rat Pennat.

Gal. Tens rahò, y així et promèt,
ab gran modo, y gravetat,
escoltarte.

Rat. Pues ya dich.

Gal. Dignes, pobrer animal.

Rat. Ya sabs tû, y ho sabs mòlt bè,
que als ultims del mes passat,
fiu publicar per lo Regne
un gran Vando general,

En que manava à tot hom,
 jovens, vells, chiquets, y grans,
 vinguessen molt reverents,
 y composts à celebrar,
 pera el dia vint y nou
 de este mes en que huì estam,
 de la Canonizació
 de Vicent el Centenar:
 y que encara que hiaguè
 en aço molts alts, y baixs,
 disputes, cuentos, quimeres,
 que no son ara del cas;
 mes per lo que toca al Vando,
 fon tan ben vist, y acceptat,
 que sols per que un vell podrit,
 en Ruçafa replicà,
 ya lo Bogi, penca, y burro
 estaven aparellats,
 pera amostrarli al ronyòs
 quant es dehuen respetar,
 en festes que fa València,
 les ordens del Rat Pennar.
 Sabs també, que així que tu
 ten vingueres de Patraix,
 et doni la comissió,

y el poder particular
 pera anar à *Porta Cœli*,
 à combidar de ma part,
 pera les mateixes festes,
 à aquel's Solitaris Sants,
 que per tants motius, y titols
 dehuen al Sant obsequiar:
 y quants ho saberen, dihuen,
 que effiguè mòlt ben pensar
 ferte Comissari à tu,
 perque com no mentjen carn
 aquells homens Serafins,
 així que et veren entrar,
 et rebrien mòlt contents,
 fente dos mil besamans.
 Tù te escusàres, dient,
 que et trobaves mòlt cansat;
 mes que tos fills, com à jovens,
 que rabien per passetjar,
 mòlt gustosos anirien,
 y ab estil mòlt elegant,
 els darien un recado,
 y farien publicar
 à tota la gent del bronze,
 que allí sol mentjar lo pà,

requerit avans lo Alcalde,
 el meu Vando general,
 perque en aço de Cartuixos
 convè mòlt anar à espay,
 puix en punts de drets, y torts,
 tots ne saben com un llam.
 A mi em pareguè mòlt bè;
 y vista ma voluntat,
 et valgueres de un Sugecte,
 que es Mestre de Carromats,
 que un carrèt feu de canyetes,
 mòlt polit, mòlt assecat,
 y en ell putjant los teus fills,
 caminàren arrastrats
 à *Porta Cæli*, y al punt
 que aquell diablèt encarnat
 de Fray no sè qui, els va veure,
 à festes sels và mentjar.
 Animalèts del meu cor,
 alegre els diu, quant hivà,
 (la barbèta em jugue yo)
 que veniu à publicar
 les festes del gran Vicent?
 Es tan certa veritat,
 que à això venim, dihuen ells

que venim determinats
 à sacrificar les vides
 en reverencia del Sant:
 y el nostre Pare nos mana,
 que así nos deixem matar,
 sols perque quede memoria
 pera els altres Centenars,
 de que donà cinch fillèts,
 pera fer de ells un bon plat
 als Cartuixos, en les festes
 del Sant Angel Valencià.
 Ara considera tû
 si quedàren obligats
 à fer festes à Vicent,
 quant un pobrèt animal,
 sols per veures Comissari,
 y Veredèr nomenat
 de estes festes, resol fer
 tan portentòs eixemplar.
 Parla bestia, nò es així
 tot lo que tinch relatat?
Gal. Yo callava, perque tû
 em manàres escoltar;
 mes ara que tû em preguntes,
 dich que es mòlta veritat

tot quant has dit: y que al punt
 que mons fills varen parlar,
 lo cap los tallà el Frarot;
 y despues de ben guifats,
 que pera aço, quant ell vol,
 tè valent habilitat,
 de ells feu pilotes, jigote,
 estofado, y altres plats,
 disponent que el seu Prior,
 junt ab los altres malalts,
 feren als Galapaguèts,
 sens la Creu, sens Cirials,
 y sens tocar la Campana,
 un solemne soterrar:
 que com la Cartuixa es
 del silenci tan amant,
 sol en semetjans funcions
 eixa practica observar.
 De ço puch donar yo fe;
 puix tot està autenticat;
 y si no, parleu ossets,
 encara que rosegats.

Rat. Bastant has dit, ara calla;
 perque vull lo fil nugar.

Qui, despues de tanta cosa,

y tants motius singulars,
 que tè aquell Sant Monastir,
 pera festejar al Sant:
 qui, dich, pensàra, ò creguera,
 que no se estava abrasant
 en focs, llumenaries, vitors,
 y altres expressions molt grans
 de goig; y mes quant sabs tu
 lo molt que feu la Ciutat
 de Valencia, quant el Rezo
 de Sant Bruno es celebrà?
 O què lletja ingratitut!
 ò conducta extravagant!
 No volguera parlar mes:
 así entra el meu pesar.
 Sabràs, que ni una fallera
 han encès, ni han desparat
 un cohèt, ni una piuleta;
 ni el Prior, ni els Oficials,
 en la festa han paregut:
 y lo que em fa mes rabiar,
 es, que les mehues idees
 casi del tot se han frustrat,
 perque yo feya mon conte
 de llograr molt de este llans;

puix com en aquesta festa
 no es vehuen aquells Ancians,
 que en la del Corpus, pensà
 que vindria molt al cas,
 que els Barbùts de *Porta Cœli*
 anàren per la Ciutat,
 ab ses barbes, y caputjos,
 à aquells Vells representant
 que en lo Apocalipsis veu
 allà en Pathmos Sant Joan,
 puix no es pot en estes feste
 aquella visió olvidar:

y el cas es, que ni un Barbu
 de *Porta Cœli* ha baixat.

Nò estèm bons? Nò es bona feta?

Què et pareix de aço germà?

Mira si el ser Superior,

y el ser cap, mira si em val?

Se han rist de les mies ordens,

del meu Vando se han burlar,

y aquell recado politich,

que tu els manàres donar

à tos fills, quin fruit ha fet?

Mira tu, que ha aprofitat,

el sacrificar bicarro

tù ta pròpria carn , y fanch;
ab fineça jamay vista.

Yo quede en fi desayrat;
tù sens fills: què tonto fores!
y ara lo que el mon dirà,
en vilipendi , y menyspreu
de ma antiga autoritat,
parlant los Pepos , y Payos
à gust de son paladar.

Yo volia aquesta nit
eixirmen à passetjar,
pera divertir un poch
este mal humor pecant;
que em rofega les entranyes;
mes no em trobe pera tant,
perque em tè la pesadumbre
tant los passos embargats,
que crech que no podrè eixir
fins à que passen cent anys:
mira tù si tinch motius
pera amargament plorar.

Gal. Ya em toca la randa à mi,
anèm, donchs, parlant à pams.
A mi em peteneix per cert,
per los Cartuixos tornar,

encara que no per altre,
 per les exequies que em fan.
 Tû, Senyor, à lo que es veu,
 et trobes poch informat
 de lo que els Cartuixos son;
 ells, per rahò del estat,
 no poden fer eixes coses,
 que solen fer los seglars
 en aquestes ocasions;
 y això es, deixant apart,
 el tindre grans Privilegis
 pera nunca ser forçats
 à eixecutar cosa alguna
 per orde, ò autoritat
 secular; è yo no sè,
 que tû sies Pare Sant,
 ni Patriarca, ni Bisbe,
 ni Frare, ni Capellà,
 y ni encara Escolanèr;
 ni cosa que à Iglesia sab:
 sols eres per ta fortuna,
 un Salvatgèt mòlt honrat,
 que el Rey En Jaume volguè
 fer com à guarda Portals,
 diu, que sols per una cosa,

que el dit se possà en lo cap:
 Pero tornant al assumpt,
 dich que estàs mòlt enganyat;
 perque encara que es així,
 que cohets no han desparat,
 ni à la Processò han vengut,
 per motius mòlt reservats
 al Superior del Convent,
 yo sè que lo Altar del Sant
 lo han possat mòlt polidèt,
 mòlt guapèt, è iluminat;
 y que à cascù dels del Abit,
 una lliura li han donat
 de dolços: y encara sè,
 que en Deport es proposà
 donar per barba aquest dia
 dos lliuretes de cacau;
 encara que açò no es feu,
 que al fi son Comunitats,
 y lo que à hu pareix bè,
 al altre li pareix mal.

Rat. No pot tindre enteniment,
 ni pot ser mòlt bon Christià,
 el que reprobe eixa acció.

Gal. En efecte no es feu mal.

perque hiaguè en Refector
 un *gaudeamus* honrat;
 y per la vesprada va eixir
 tota la Comunitat
 à pendre calor, y pols,
 que son les festes mes grans,
 que solen rindre els Cartuixos.
 Donàren per fi senyals
 de estàr contents, y agraits
 à mon Senyor Rat Pennat,
 per lo mòlt atent recado,
 que al teu Vando acompanyà;
 al Sant, per sos beneficis;
 y à mi, per la voluntat
 en que els regalà à mos fills;
 y així ya et pots consolar
 de haver conversat en mi
 de res penes, y treballs;
 puix si à altre hagueres dit
 la arenga que has recitar,
 te hagueren plantat en barbes;
 sens poderho remediar,
 que eres un gran embustero;
 fals, enganyòs, y taymat;
 y que com vas à les fosques,

no es mòlt, vatjes tropeçant;
y pegant contra la llum,
de nasos à cada pas.

Ves noramala guilopo,
que Santes Comunitats
no se infamen de aqueix modo:
y tù, Amich, en tan fort llans,
què respondries?

Rat. Ya veig,

que eres amich molt lleal,
y que à voltes una bestia
sab donar un consell sant.

De goig estich que rebente;
vatjent fora ya els pefars;
eluíxca el canem: Vitor, Vitor
diguen al Sant Valencià,
que à estos dos Animalets
donà enteniment tan gran:
y supost que estèm de humòr,
y que Valencia un Volcà
estarà feta esta nit,
mira que estarè esperant;
vine aixi que toquen deu,
y anirèm à pafetjar.

Gal. Y còm ha de ser això?

Si no de embòçõ ; nõ vaig.

Rat. Si fora yo , encara , encara ;
mes tũ de emboço , Afaram?

Quina capa et bastaria?

Ni la vela del Mercat.

Gal. Pues Afarams hiha que corre
per la Bolta molt tapats.

Rat. Eixos son Afaramets;

mes tũ , gran Afaramàs,

no es possible anar de emboço ;

à mi el color atesat,

em serveix de guarda cara;

pero si tu tens de anar,

ha de ser molt à les clares,

fent de les rehues maldats.

Gal. Pesta : deixe modo nõ,

que tots me coneixeràn;

y denit no tinch llicencia;

pera fer ningun pecat.

Rat. Pues quedat en casa , è yõ

quicà anirè à festetjar

à la Ninfa del Coletgi,

que encara que està tancat,

no faltaràn foradets,

per reulades , ò terrats;

y pot ser que de aquest modo,
la puga desenutjar,
de la rabia, que te en mi,
perque de ella no feu càs,
en lo meu Vando:

Gal. Dius bè,
això es lo mes acertat:

Deu te guie.

Rat. A Deu fillèt.

Gal. Allarga eixa pota, ò mà,
y la adorarè humilment.

Rat. Carro, que em pots mosegar.

Gal. No soch yo tan poch atent.

Rat. Això ben assegurat,
no sols la çarpa, també
fins al rabo em pots besar:

Gal. Sols podrè aplegar alli,
ab un cuerno refilet.

Rat. Traslado à la parte, y Autos:
y pots donar de ma part
eixe recado al Poeta,
que est Coloqui ensomià.

COLO

COLOQUI ENTRE EL ENGO-
nari de la Llontja, y el Dragò del
Coletgi, sobre les festes del Centenan
de Sant Vicent.

En. **A** Mich Dragò del Coletgi,
 ya q̄ dihuen q̄ saps tant,
 nò em daràs algun consuelo
 pera eixirne de pefars?
 Yo estich que pert lo juì,
 yo no sè per ahon pegar,
 de veure el geni, y les fetes
 dels bribòns dels meus Paysàs.

Drag. Engonari de la Llontja,
 de què et mostres tan amarch?
 Què et afig, y et desconsola?
 Explicat, y parla clar.

Engon. Yo me explicarè si puch,
 bè que es à mal de mon grat.
 Els ossos tinch ya cloixits,
 els genolls desconcertats,
 ya me se adormen los peus;
 y em trobe que em salta el cap,
 les costelles alfondrades,
 y tot estich rebentant,
 desde que en este cantò,

senfe poderme apartar,
mantinch el pes de esta obra,
que sè yo quant temps ha ya,
puix he perdut la memoria
de quants sigles, ò quants anys.
Y lo pitjor no es això,
fino veure als Valencians,
que no volen correspondre,
ni agrairme este treball;
puix hasta ara no puch dir,
que per mi se atgen gastat
dos dinès en trons, ò piules,
ò en tramusos, y torràt.
Y tenint yo tantes barbes,
que de pur vell em caich ya,
siquiera pera una festa
no me han volgut afaytar.
Y me se fa mes sensible
este dolor, y pesar,
al veure que al borinot;
al lloasco del Rat Pennat,
li varen fer tan grans festes
ara, crech, deset anys ha,
y foren ya quinta vegada,
que es cumpli el seu Centenar.

Ara estos dies reparè;
 que ab major solemnitat,
 mes ruido, y abalot,
 dels Vehins de esta Ciutat,
 de Parroquies, y Convents;
 dels Oficis, Facultats,
 Gremis, Coletgis, Artistes,
 tenint hostes à grapats,
 fan també unes grans festes,
 que son de *cent à cent anys*,
 per un *Ferrer*, que son Frare,
 que com à Gòs va lladrar
 no sè ahon, y perque crech
 que el varen *Canonizar*.

En fi festes, y mes festes,
 Fochs, Dolçaynes, y Tabals;
 Nanos, Jagants, y Roques,
 Tornèo, Carros triufants;
 y yo sempre à la estaqueta,
 fet ut negre, treballant.

No sè que es dia de festa,
 puix sempre faena fas.

Et pareix que tinch rahò
 de queixarme, *Dragò amat?*

Drag. Calla *Engonari* no parles;

que si và à dir veritat;
 yo puch queixarme molt mes;
 que em trobe mes agraviat.
 Anys ha que em mantinch así
 de esta paret agarrat;
 y tinch menjades les ungles
 de tanta força que fas.
 Anys ha q̄ aguarde , y espere,
 fent vida de Coletjal,
 si tindrè la bona sort,
 de que em verja festejar.
 Les esperances que em donen,
 es que ho tinch en bon estat,
 que em faràn unes grans festes,
 que à son temps elles vindràn;
 que el *Patriarca Mon Senyor*
 me ha de fer afortunat,
 que si à ell lo beatifiquen,
 em vorè yo mòlt galàn.
 Mes hasta ara , bon Amich,
 estich detjù , y badallant;
 y això em te en la boca uberta,
 fam de festes , y mes fam.
 Tù *Engonari* tin paciència,
 mira , y calla ; oir no podràs,

que estàs més fort que la pedra,
y no et queda que esperar.

Yo à lo menys tinch confiança,
de que al temps que Deu voldrà
tindrè en ma Casa grans festes,
y èstes, crech, no han de tardar.
Estes festes, que ara es vehuen,
les matjors que els Valencians
han fet, desde que Valencia
en este liti es fundà,

son festes de obligaciò,
y tinch yo en elles ma part.

Son festes que à *Sant Vicent*,
Patrò, y Fill de esta Ciutat,

li consagren ab gran gust
sos llealissims Germans,

per haverse ya cumplit
tres sigles, ò trecents anys,

que el gran Calixte Tercer
el canonizà per Sant.

Creus tù, que sense motiu,
farien tanta bondat?

En. Yo vinch bè; mes rābèes just,
el que fasen altretant
per celebrar els meus sigles,

ò que em vaigen reñovant,
 que em trobe tan arropit,
 tan dectepit, y tan flach,
 q̄ no tinc os que be em vullga:
 em falten ya peus, y mans;
 tinch vergonya de q̄ em miren,
 puix no tinch cara, ni nas.

Dr. Amich, tu passa com pugues,
 que yo lo mateix me fas.

En çarpes, ungles, y rabo,
 ulls, morros, dents, y quixals,
 volguera mostrar lo goig,
 si em deixàren menerjar,
 que tinch de veure esta Festa
 de tan lluit Centenar.

Y aixi vixca *Sant Vicent*.

y tù seguix lo compàs.

Con licencia. En Valenc. por Joseph Garcia.
*Se hallará en la Libreria de Bernardo Francès,
 à las quatro esquinas de la calle de Zaragoza:
 donde se hallarán tambien los tres Papeles en
 verso, de la Fiesta de San Vicente Ferrer, en
 el tercer siglo de su Canonizacion. En el prime-
 ro se da una relacion veridica de toda la Pro-
 cession. En el segundo se da noticia de todas las
 Luminarias, y Altares. Y en el tercero, un Dia-
 rio de todas las Fiestas de esta Ciudad.*